

U 1/2011

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 89/666/ETY, 2005/56/EY ja 2009/101/EY muuttamiseksi keskus-, kauppa- ja yhtiörekistereiden yhteenliittämisen osalta (1.3.2011, KOM (2011) 79 lopullinen, 7145/11 (kaupparekistereiden yhteenliittäminen))

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle Euroopan komission 24 päivänä helmikuuta 2011 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi keskus-, kauppa- ja yhtiörekistereiden yhteenliittämisen osalta ja ehdotuksesta laadittu liitemuistio.

Helsingissä 28 päivänä huhtikuuta 2011

Työministeri *Anni Sinnemäki*

Neuvotteleva virkamies Mikko Huuskonen

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2011/0775

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI DIREKTIIVIEN 89/666/ETY, 2005/56/EY JA 2009/101/EY MUUTTAMISEKSI KESKUS-, KAUPPA- JA YHTIÖREKISTEREIDEN YHTEENLIITTÄMISEN OSALTA (KOM (2011) 79 LOPULLINEN)

1 Ehdotuksen tausta ja tavoite

Euroopan komissio antoi 24 päivänä helmikuuta ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 89/666/ETY, 2005/56/EY ja 2009/101/EY muuttamiseksi keskus-, kauppa- ja yhtiörekistereiden yhteenliittämisen osalta (1.3.2011, KOM (2011) 79 lopullinen, 7145/11). Lisäksi neuvosto on julkaissut tiivistelmän vaikutusten arvioinnista (7145/11 ADD 2).

Ehdotuksen mukaan perustettaisiin sähköinen rekisteriverkosto helpottamaan virallisten yritystietojen saantia toisesta maasta ja määriteltäisiin yhteiset, ajantasaiset vähimmäistiedot, jotka on asetettava kolmansien saataville sähköisessä muodossa jokaisessa jäsenvaltiossa. Sen kaupparekisterin, johon yhtiö on rekisteröity, on annettava yhtiön eri puolilla Eurooppaa sijaitsevien sivuliikkeiden kaupparekistereille ajantasaista tietoa yhtiön asemasta. Lisäksi parannetaan kaupparekistereiden välisen yhteistyön puitteita rajat ylittävissä sulautumisissa.

Kaupparekistereiden yhteenliittäminen on yksi sisämarkkinoiden toimenpidepakettia koskevassa tiedonannossa (KOM (2010) 608 lopull) esitetyistä ehdotuksista, joiden tarkoituksena on luoda yritysten kannalta suotuisa oikeudellinen ympäristö ja verojärjestelmä ja jotka voivat tukea myös Eurooppa 2020 – strategiaa parantamalla luottamusta sisämarkkinoihin.

Direktiivin 2009/101/EY tehtävillä muutoksilla pyritään helpottamaan virallisten yritystietojen saantia toisesta maasta perustamalla sähköinen rekisteriverkosto ja määrittämällä yhteiset, ajantasaiset vähimmäistiedot, jotka on asetettava kolmansien saataville

sähköisessä muodossa jokaisessa jäsenvaltiossa.

Direktiivin 89/666/ETY tehtävillä muutoksilla pyritään varmistamaan, että se kaupparekisteri, johon yhtiö on rekisteröity, antaa yhtiön eri puolilla Eurooppaa sijaitsevien sivuliikkeiden kaupparekisterille ajantasaista tietoa yhtiön asemasta.

Direktiivin 2005/56/EY tehtävillä muutoksilla on tarkoitus parantaa kaupparekistereiden välisen yhteistyön puitteita rajat ylittävissä sulautumisissa. Lisäksi komissio ilmoittaa, että asetuksia 2157/2001 ja 1435/2003 muutettaneen uudelleentarkastelun yhteydessä. Asetuksissa käsitellään kaupparekisterien yhteistyötä eurooppayhtiöiden ja eurooppaosuuskuntien sääntömääräisen kotipaikan siirroissa.

Maaliskuun 25 päivänä 2010 annetuissa kilpailukykyneuvoston päätelmissä vahvistettiin, että ajantasaisten ja luotettavien yritystietojen parempi saatavuus voisi parantaa luottamusta markkinoihin, edistää talouden elpymistä ja parantaa eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä. Kaupparekisterit ovat keskeisessä asemassa tämän tavoitteen saavuttamiseksi, sillä niihin rekisteröidään, niiden avulla selvitetään ja niissä säilytetään ja asetetaan julkisesti saataville yritystietoja, kuten tietoja yhtiön oikeudellisesta muodosta, kotipaikasta, pääomasta, oikeudellisista edustajista ja tilinpäätöksestä.

Yritystietojen saaminen maasta toiseen edellyttää, että kaupparekisterit tekevät yhteistyötä yli kansallisten rajojen. Rajojen yli ulottuva tehokas yhteistyö kaupparekistereiden välillä on olennaista sisämarkkinoiden sujuvaan toimintaan liittyvistä syistä ja se myös alentaa rajojen yli toimivien yritysten kustannuksia.

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 50 artiklan 2 kohdan g alakohta, jonka mukaan Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio suorittavat niille (edellä) määrätty tehtävät sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja pyrkimällä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi.

Artiklan 54 toisen kohdan mukaan yhtiöillä tarkoitetaan siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö ja vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

2.1 Muutokset direktiiviin 89/666/EY

Direktiivin 89/666/EY 1 artiklaan lisätään 3 kohta, jonka mukaan sivuliikkeillä on oltava yksilöivä tunniste, joka mahdollistaa niiden yksiselitteisen tunnistamisen Euroopan talousalueella. Direktiiviin lisätään 5a artikla, jonka mukaan sivuliikkeen rekisterin on ilmoitettava viipymättä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/101/EY 4a artiklassa tarkoitetun sähköisen verkoston kautta yhtiön rekisterille kaikista muutoksista, joita tämän direktiivin 2 artiklassa lueteltuihin asiakirjoihin ja tietoihin on tehty.

Ehdotetun 5a artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee määrittää oikeudellinen menettely, jota noudatetaan artiklan 1 kohdassa ja direktiivin 2009/101/EY 4a artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusten vastaanoton yhteydessä. Kyseisillä menettelyillä on varmistettava, että purettujen tai muusta syystä rekisteristä poistettujen yhtiöiden sivuliikkeet suljetaan ilman aiheetonta viivytystä.

Ehdotetun 5a artiklan 3 kohdan mukaan komissio voi tietyin edellytyksin hyväksyä delegoituja säädöksiä, joissa määritetään menetelmä, jota käytetään yhtiön ja sen sivuliikkeen välisen yhteyden tunnistamiseen sekä yhtiön rekisterin ja sivuliikkeen rekisterin

välisessä tiedonvälityksessä käytettävä menetelmä ja tiedonvälitystä koskevat tekniset standardit.

Delegoitujen säädösten osalta direktiiviin lisätään uusi IIIA jakso. Komissiolle siirretään määräämättömäksi ajaksi valta antaa edellä mainittuja delegoituja säädöksiä. Euroopan parlamentti tai neuvosto voi milloin tahansa peruuttaa säädösvallan siirron. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat lisäksi vastustaa delegoitua säädöstä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun säädös on annettu tiedoksi. Määräaika voidaan pidentää kahdella kuukaudella. Jos säädöstä ei määräajassa vastusteta, se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja se tulee voimaan siinä mainittuna päivänä.

Direktiiviin lisätään tietosuojaa koskeva IIIB jakso, jonka mukaan tämän direktiivin puitteissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 95/46/EY.

2.2 Muutokset direktiiviin 2005/56/EY

Direktiivin artikla 13 korvataan uudella 13 artiklalla. Sen mukaan kukin jäsenvaltio, jonka lainsäädännön alaisia sulautumiseen osallistuvat yhtiöt olivat, määrittää kansallisessa lainsäädännössä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/101/EY 3 artiklan mukaisesti alueellaan sovellettavat järjestelyt, joiden mukaan rajatylittävän sulautumisen toteuttamista koskevat tiedot julkistetaan julkisessa rekisterissä, johon kunkin yhtiön on talletettava asiakirjansa.

Rekisterin, johon rajatylittävän sulautumisen tuloksena muodostettava yhtiö rekisteröidään, on viipymättä ilmoitettava direktiivin 2009/101/EY 4a artiklassa tarkoitetun sähköisen verkoston kautta rekisterille, johon kunkin yhtiön oli talletettava asiakirjansa, että rajatylittävä sulautuminen on tullut voimaan. Komissio voi hyväksyä tietyin edellytyksin asiaan liittyviä delegoituja säädöksiä, joissa määritetään rekistereiden välistä tiedonvälitystä koskevat tekniset standardit sekä vakiolomakkeet rajatylittävästä sulautumisesta annettavaa ilmoitusta varten. Delegoitujen säädösten osalta annetaan ehdotetaan uudet artikkelit 17 a, 17 b ja 17 c, ja tietosuojan osalta uusi artikla 17 d, jotka sisältävät vastaavat

säädökset kuin direktiviin 89/666/ETY osalta.

2.3 Muutokset direktiviin 2009/101/EY

Kyseisen direktiivi 2 artiklaan ehdotetaan lisättäväksi kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jäsenvaltioiden kaupparekistereissä oleviin asiakirjoihin ja tietoihin tehtävät muutokset (artiklan 2 kohdan 1 tarkoittamat asiakirjat) julkistetaan 15 kalenteripäivän määräajassa. Direktiviin lisättäväksi ehdotettavan 3 artiklan 1 kohdan alakohdan mukaan yhtiöillä on oltava yksilöivä tunnistamis Euroopan talousalueella.

Direktiiviin lisätään 3a artikla, jonka ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että 2 artiklassa tarkoitetut asiakirjat ja tiedot, jotka on toimitettu niiden rekisteriin, ovat saatavissa kenen tahansa pyytäjän pyynnöstä sähköisessä muodossa jokaisessa jäsenvaltiossa käytettävissä olevan yhteisen eurooppalaisen sähköisen järjestelmän kautta. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että jokaiseen niiden rekisterissä olevaan, 1 kohdan mukaisesti lähetettyyn asiakirjaan ja tietoon liitetään selkeä tieto niistä kansallisen lainsäädännön säännöksistä, joiden mukaan kolmannet voivat vedota kyseisiin asiakirjoihin ja tietoihin. Kohdan 3 mukaan maksut, jotka peritään asiakirjoista ja tiedoista, eivät saa ylittää niistä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

Direktiiviin lisätään 4a artikla, jossa luodaan puitteet rekisterien sähköiselle verkostolle. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut rekisterit ovat yhteentoimivia ja muodostavat sähköisen verkoston (kohta 1). Yhtiön rekisterin on ilmoitettava viipymättä sähköisen verkoston kautta sivuliikkeensä rekisterille kaikista muutoksista, joita on tehty direktiivin 89/666/ETY 2 artiklassa lueteltuihin asiakirjoihin ja tietoihin (kohta 2).

Ehdotetun 4a artiklan 3 kohdan mukaan komissio hyväksyy tietyin edellytyksin delegoituja säädöksiä, joissa määritetään sähköi-

sen verkoston hallinnointia, hoitoa, toimintaa ja edustamista koskevat säännöt, sähköisen verkoston rahoittaminen, verkoston vähimmäisturvallisuusstandardit, yksilöivän tunnisteen käyttö, sähköisessä verkostossa käytettävä kieli, tietojen lähettämisen menetelmä, tieto- ja viestintätekniikoiden yhteensopivuus, automaattisen tietojenvaihdon mahdollistaminen ja eräitä muita lähinnä teknisluonteisia seikkoja.

Direktiiviin lisättävässä uudessa 7 a artiklassa on vastaava tietosuojaa koskeva säädös kuin muissa direktiiveissä. Direktiviin lisätään niinikään muita direktiivejä vastaava 4A luku delegoiduista säädöksistä.

Direktiiviin ehdotettavassa uudessa 4 artiklassa on määräykset koskien säädösten saatamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2014. Jäsenvaltioiden on viipymättä toimitettava komissiolle nämä säännökset kirjallisina sekä kyseisiä säännöksiä ja tätä direktiiviä koskeva vastaavuustaulukko.

3 Ehdotuksen vaikutukset

3.1 Lainsäädännölliset vaikutukset

Direktiivi edellyttää muutoksia rekisteritoimintaa koskeviin säädöksiin, erityisesti patentti- ja rekisterihallitusta koskevaan sääntelyyn sekä kaupparekisterilakiin. Muutokset eivät lakiteknisesti vaikuta erityisen vaativilta tai suurisuuntaisilta.

Periaatteellisena oikeudellisena kysymyksenä jouduttaneen muodostamaan kantaa siihen, missä laajuudessa rekisteriviranomainen vastaa antamiensa tietojen oikeellisuudesta. Henkilötietojen levittäminen järjestelmän kautta voi myös olla oikeudellisesti ongelmallista.

3.2 Taloudelliset vaikutukset

Yritystietojen parempi saatavuus on yritysten kannalta tärkeää. Lähtökohtaisesti tiedon saamisen edellytysten parantaminen on yritysten kannalta hyödyllistä. Alalla on tästä syystä jo harjoitettu yhteistyötä rekisterivi-

rastojen ja alan toimijoiden kesken. European Business Register (EBR) on 25 eurooppalaisen maan kaupparekisterin yhteinen tietopalvelu, josta on saatavissa rekisteritietoa suoraan kunkin maan kansallisesta kaupparekisteristä. EBR-palvelu mahdollistaa yritystietojen saamisen ulkomailta kohtuullisin kustannuksin. Taloudelliset kustannukset jäänevät kohtuullisemmiksi, mikäli olemassa oleva EBR-yhteistyö voidaan huomioida nyt esillä olevissa ehdotuksissa ja niitä koskevassa jatkotyössä.

Komission vaikutusarviossa direktiiviehdotuksessa valittuja toimenpiteitä pidetään vaikutuksiltaan tehokkaimpina, mutta asiaa on syytä tarkastella myös jo nyt harjoitetun yhteistyön näkökulmasta.

Yhteen yritystunnukseen siirtyminen aiheuttaa kustannuksia rekisteriviranomaisten tietojärjestelmissä ja yrityksissä sekä aiheuttavat hallinnollista työtä.

Rekisteritoiminnon osalta asiaan liittyy kaksi pääasiallista haastetta: rekisteritietojen ajantasaisuuteen liittyvien vaatimusten varmistaminen sekä sähköisen verkoston toimintaan liittyvät mahdolliset ja todennäköiset tietojärjestelmämuutokset, jotka voivat olla kustannuksiltaan huomattavia.

On luultavaa, että kokonaiskustannukset liikkuvat tältä osin miljoonissa euroissa. Komissio on ilmoittanut 4.4. neuvoston työryhmän kokouksessa, että sillä ei ole osoittaa rahoitusta hankkeeseen. Kustannusten kattaminen Suomen valtion budjetista lienee mahdollista ainoastaan olemassa olevien kehysten puitteissa.

3.3 Ympäristövaikutukset

Sähköisen asioinnin edistäminen vähentää jossain määrin tarvetta fyysisten dokumenttien toimittamiseen.

3.4 Hallinnolliset vaikutukset

Järjestelyillä ei ole vaikutuksia ministeriöiden tai virastojen työnjakoon.

Patentti- ja rekisterihallitus joutunee varautumaan asiakokonaisuudesta liittyviin tietojärjestelmien muutoksiin ainakin siten, että esimerkiksi meneillään olevissa Novus- ja YTJ-hankkeissa joudutaan huomioimaan rajapintamääritelmien vaikutukset.

4 Kansallinen käsittely

Luonnosta valtioneuvoston kirjelmäksi on käsitelty kilpailujaostossa kirjallisesti huhtikuussa 2011.

Työ- ja elinkeinoministeriö on kuullut oikeusministeriön ja patentti- ja rekisterihallituksen edustajia.

EU:ssa asiaa on käsitelty ensimmäisen kerran neuvoston työryhmässä 4.4.2011, jossa esitettiin alustavia kysymyksiä ja kommentteja komission ehdotuksen johdosta.

5 Valtioneuvoston kanta

Yritystietojen parempi saatavuus ja kaupparekistereiden tiiviimpi yhteistyö on tärkeä osa yritysten toimintaympäristön kehittämistä sisämarkkinoilla. Suomi kannattaa komission ehdotuksen tavoitteita.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotetut säännökset edistävät parhaiten tarkoitustaan, jos niiden säätämisen ja toimeenpanon yhteydessä huomioidaan jo olemassa oleva EBR-yhteistyöjärjestely eikä rakenneta rinnakkais- tai järjestelmää.

Komission ehdotuksessa ei ole esitetty arviota ehdotetun järjestelmän aiheuttamista kustannuksista EU:lle tai jäsenvaltioille. Nämä tiedot ovat välttämättömiä arvioitaessa ehdotuksen ja sen pohjalta luotavan järjestelmän hyötyjä.

Yhteen yritystunnukseen siirtymisestä samoin kuin sähköisen verkoston luomisesta voi paitsi viranomaisille, myös yrityksille aiheutua kustannuksia ja hallinnollista työtä. Näiden seurauksien minimoimiseksi jäsenvaltioiden tulee osallistua delegoitujen säädösten valmisteluun. Henkilötietojen suoja on huomioitava järjestelmää luotaessa.